

—

ԱՐՏԱԱՆՀԱՄԱՆԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐՈՒՄ
ԿԱՐԴՈՒՄ ՆԵՔ.

—Անգլիական կառավարութիւնը Հնդկ-
կառավարութիւնը մէջ ունի երեք Համալսարան
ի Պոնապու, ի Մադրաս և ի Կալկաթա.
Ներկայ տարւոյն համալսարանական
քննութեանց (որ կը կատարուի միշտ ի
Կալկաթա) մասնակցելու են 9000—ինն
հազար—կանդիդատներ, որոց մէջ մասնա-
կիսով ստացած են Կալկաթայի Հայոց
Մարդասիրական անուանակ հիմնադրոց
ձեռնարանի աշակերտներէն 12 անձինք.
6-ն օտարազգի, և 6-ն հայազգի.

Յետ ամառային քննութեանց որ գրա-
ւոր կերպով կը կատարուի, ինն հազար
կանդիդատներէն 320 անձինք միայն ա-
ռաջին կարգի վկայական ստացելու են,
որոց 25-ը միայն քրիստոնեայ (5 հատն
աղջիկ) իսկ մնացեալք են ընկեր, Մահ-
մեդականք և այլազանք. եւ այս քանից
մէջ մէկ Հայ միայն եղած է արժանի
առաջին կարգի չըջանաւարտ հաշակու-
նու, Պ. Մեհրաբի Յակոբ Սէթեան Աղա-
գարեանց Նոր Զուգայիցի 18-ամեայ ու-
շիմ պատանին, որ իւր նախնական ուս-
մանցը Զուգայի մէջ առած, և ապա ի
Կալկաթա միայն մէկ տարի Մարդասի-
րական ձեռնարանին աշակերտած, ան-
գղով աշխատութեամբ կարողացել է
մանկ ի կարգս 12 կանդիդատից ձեռն-
արանին, և ստանալ համալսարանական
փառաւոր վկայագիր, մինչդեռ իւր հայ-
ազգի ընկերներէն երկուքն՝ երկրորդ
կարգի և երեքն՝ երրորդ կարգի ստա-
ցել են. իսկ մնացեալ վեց օտարազգիք
անկարող գտնուել են:

Պարոն Մեհրաբի այս գործունակի
յաջողութիւնը գովութեամբ հրատարա-
կել են Կալկաթայի լրագրիչք կառավա-
րութեան թիւղադրութեամբ, որ ոչ սա-
կաւ պատիւ կը բերէ Հայ ժողովրդեան,
և ընդ որ կը խնդակցիմք և մեք ի հե-
ռուստ:

Ուսումնասիր պարոն Մեհրաբի Սէթ-
եան ազնուատեւորեղ պատանին, իւր
անունն առնելով իւր հօրաքեռայր
գիտնական Մեհրաբի Գ. Քաղիկեանց
երեկելի վարժապետի և հեղինակի ա-
նունին, յետ մահուան նորին, չարապանց
սէր և փափաղ ունեցած է իւր անուս-
նակցին հետեղել լինելու ուսումնական և
մասնաւոր հայկական լեզուի կրթու-
թեանց մէջ, զոր բազում ևս անդեմամբ
կը սիրէ, և անդադար ընթերցանու-
թեամբ նախնայ մատենադրութեան
կը ջանայ յառաջադիմել ի նոյն օր
ըստ օրէ:

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ԽՐԱԿԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Պարոն Գ. Նիկողոսեանի «Նոր-Դար»-ի
№ 85-ում Բաթումի ուսումնարանների
մասին գրած յօդուածը ստիպեց ինձ
խնդրել ձեզինքն ստորև երկտող գրու-
թեան տեղ չորսէք ձեր պատմական
լրագրի սխեմայում. Մեր և մասնաւոր
ուսումնարանի պատիւը չօշակուած է.
զիտում ենք մասնաւոր, հասարակական
ձայնի պաշտպանին, հեղեղու յիսարը.

Պատուական «Նոր-Դար»-ի № 85 հա-
մարում պ. Նիկողոսեան իւր յիշգու-
թիւնների մէջ, խօսելով Բաթումի երկ-
սեռ գաղութների մասին, իմ և ուսուց-
չուհի օր. Քալանթարեանի վերաբեր-
մամբ արել է, եթէ աւելին չստեղծ, մի
կատարեալ անտեղի նկատողութիւն:

Որքան էլ մենք երկուստ երկասարող
լինէինք, և որքան էլ մենք միասին հա-
մերաշխ գործում լինէինք, այնու ամե-
նային ևս չեմ կարծում, որ այդպիսի
մի հանգամանք անպատճառ առիթով պի-
տի տար առաջին անգամ մեզ հանդիպող
մարդուն մեր ամուսնանալու մասին հարց
բարձրացնելու, մասնաւոր որ այդ մար-
դը, ոչ թէ Թիֆլիսի մի հասարակ մո-
ցիբուր, այլ գրական ներկայացուցիչնե-
րից մէկն է համարում իրեն Մտածում
է աղիքը պ. Նիկողոսեանը, թէ իւր
այդ վարժապետի ինչ դիրքի մէջ է գը-

նում մեզ թէ Բաթումի հասարակու-
թեան, և թէ նոյն իսկ միմեանց առաջ.
Թոյլ ենք տալիս մեզ նկատելու պ.
Նիկողոսեանին նոյն իսկ Տէր-Կոստան-
գինի խօսքերով որ այդ տեսակ խօ-
սակցութիւն իրեն և Տէր հօր մէջ եր-
բէք տեղի չէ ունեցել. Ինչու ուրեմն
գիշերը երազում տեսածները միւս օրը
որպէս իրականութիւն գրի առնել, մա-
նաւոր որ ոչ մի քաղաքավարի մարդ
այդպիսի բան առել ուրիշի վերաբե-
րութեամբ լրագրի մէջ, իրեն թոյլ
չպիտի տայ:

Ուսուցիչ Բաթումի ծխ-եկ, երկսեռ
ուսումնարանների Գրիգոր Պալեանց:
Բաթում, 26 մայիսի:

ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-
ՆԵՐՈՒՄ.

Սոյն վերագրող գրած մեր յօդուածին
(«Նոր-Դար» № 63) պատասխանել է
մեր պաշտօնակից ուսուցիչ պ. Ա. Մա-
տինեանցը. Շատ ուրախ ենք, որ պ. յո-
ղուածագիրը «Նոր-Դար»-ի № 70-ի մէջ
ստատեղ է դուրս եկել մեր յայտնած
կարծիքներին զիմադրելու համար. Ասում
ենք ուրախ ենք, որովհետեւ նախ՝ ման-
կավարժութեան մէջ կան բազմաթիւ
խնդիրներ, որոնք կարօտ են բազմակող-
մանի և օրինաւոր բացատրութիւնների
և ուսուցիչների այդ տեսակ վիճարա-
նութիւնները կարող են լուսաբանել նը-
րանց վիճելի կէտերը, և երկրորդ՝ սրա-
նով վիճոց է տրուում հեռուստ պաշտո-
նակիցներին մէկ-մէկու հետ մտքեր փո-
խարկելու, կարծիքներ յայտնելու. Վեր-
ջերս թուանշանների խնդիրն ևս, ըստ
երևութիւն, վիճարանութեան առիթ է
տալիս, որի մասին մենք ևս չենք կարող
զարձակ մի քանի խօսք չաւել:

Յաւ ի սիրտ պէտք է ասենք, որ պ.
Մատինեանցը թոյլ կերպով ջրելով մեր
յայտնած կարծիքները թուանշանների
օգտակարութեան և փաստակարութեան
մասին, իւր ճիշդ թախիլ է կողմնակի
հարցերի վրայ, ինչպէս են աշակերտնե-
րի հնազանդութիւնը, դաստանդութեան
եղանակը կրթողական ուսման նշանա-
կութիւնը. Որպէս զի միջոց սուսած լի-
նէինք, որ մեզ դէմ յայտնած կարծիքնե-
րն ուղղակի մեր չօշակուած խնդրին վի-
բարբերին, կարեւոր ենք գտնում սրանով
պարզաբանել մեր ասածը. մինչդեռ ժա-
մանակ յայտնելով, որ ուրախութեամբ
կ'ընդունենք յայտնած հակառակ կար-
ծիքները, երբ նրանք առողջամիտ և նը-
պատակաւորմար կը լինին. Բայց այդ-
պիսի գոյն չունի պ. Մատինեանցի յո-
ղուածը. Նրա ամբողջ գրածը արտայայ-
տում է սոյն միտքը, թէ թուանշանները
փաստակար են, որովհետեւ նախանձ և
ատելութիւն են առաջացնում դէպի եր-
կերը... Մեր կարծիքով, նախանձ և ա-
տելութիւն կարող են զրգուել ոչ թէ
միայն թուանշաններն, այլ լաւ աշակե-
րուն իսկ իւր ընդունակութեամբ կարող
է ատելութիւն և նախանձ գրգռել իւր
անընդունակ ընկերոջ սրտում. Ուրեմն
այստեղ թուանշանը անպայման կապ
չունի գրգռած նախանձի հետ:

Պ. Մատինեանցը կարծում է, որ մենք
թուանշաններն ընդունում ենք իբրեւ
զենք ուսուցչի ձեռքին աշակերտների
դէմ և ասում է, որ իւր թէ մենք ասել
ենք (sic), թէ նրանք հնազանդեցնելուն
իսկ օգնում են. Մենք այդ կարծիքից
հեռու ենք եղել և չենք ասել թէ թուա-
նշանը հնազանդեցնելու միակ միջոցն է.
Մենք թուանշաններն ընդունել ենք իբ-
րեւ իրաւաստական միջոց և իբրեւ միջա-
նակ աշակերտներին աշխատութեան հա-
մար—և դրա մէջ ոչ մի փաստ չենք տես-
նում. Թուանշաններն ունին իրենց նշա-
նակութիւնը միայն այն ժամանակ, երբ
գործ կը գնուին անաշուտութեամբ և
զգուշութեամբ:

Նիք պ. Մատինեանցը ուշադրութեամբ
կարդար մեր յօդուածը, գուցէ չխեղա-

թիւրէր մեր գրածը. Մենք ասել էինք,
որ լաւ կը լինէր, եթէ մեր ուսումնա-
րաններում մտցնուէին աշակերտական
մատենաները, բայց ոչ թէ աշակերտնե-
րի անուանացուցակ, ինչպէս խեղաթիւ-
րել է մեր գրածը պարոնը. Աւելի պար
զենք մեր ասածը. Մեր առաջարկածը
ստուած մատենաներ են, որոնք լինում
են աշակերտների ձեռքում, որոնց մէջ
արձանագրուած է դասերի անցածը և որ-
տեղ ուսուցիչը երբ կամեցու թուա-
նշան է գնում և վերակացուն արձանա-
գրում է աշակերտների բացակայելը,
ուշանալը և վաղը. Շարաքը միանգամ
աշակերտը այդ մատենաները կ'աշխատե-
ն ի տեղեկութիւն իւր ծնողներին:

Ահա, թէ ինչ է մեր առաջարկածը և
մենք յանցաւոր չենք, եթէ մեր հակա-
ճառողը մեր գրածը ուրիշ տեսակ է բա-
ցատրել. Մեր առաջարկած մատենանե-
րի օգուտը մեծ է. Մեզ պատահել է
տեսնել այն տեսակ աշակերտի, մինչև
անգամ աշակերտուհու, որին ծնողը ու-
ղարկելիս է եղել ուսումնարան, ան-
կատարած լինելով թէ իւր դասակը
զարգել է գնում, մինչդեռ նա գնում էր
խաղալու փողոցներում կամ ազգականի
տուն մինչև դասի վերջը և այնուհետեւ
տուն էր վերադառնում. Նրեիայի զարոյց
չգալը տկարութեան վերաբերելով ու-
սում. վարչութիւնն արդէն քանի
չարաթիւց յետոյ իմացաւ եղիւթիւն-
նը. Նիք մեր առաջարկած մատենանը
լինէր աշակերտի ձեռքում, նա այնքան
հնչտ չէր կարող այդպէս վարուել, քանի
որ նրա ծնողը գտնէ մատենանը ստորա-
գրելիս զլինի կ'ընկնէր. Աշակերտական
մատենաները վաղուց ընդունուած են
ուսաց թէ ստորին և թէ միջնակարգ
ուսումնարաններում և այդտեղ նրանք
չօշակուել օգուտ են տալիս:

Պ. Մատինեանցն ասում է, թէ թուա-
նշան գործ են գնում ուսուցիչները զլիս-
ւորապէս նրա համար, որ ուրիշ կերպ չեն
կարողանում կառավարել դասը. Այդ
սխալ ենթադրութիւն է. Նոյն իսկ պ.
Յիսկը նկարագրելով թուանշանների
փաստակար կողմը, չէր ասում, թէ ան-
շուրջ ուսուցիչն է գործ գնում թուա-
նշան. Ոչ, պարոնը այդ չէր կարող
ասել, քանի որ հարցը չէր վերաբերում
նրան, թէ ուսուցիչը չը կարողանաւ
հետաքրքրել աշակերտներին, թուանշա-
նով սպառնում է նրան. Այլ հարցը
վերաբերում էր նրան, թէ թուանշանը
փաստակար է նոյն իսկ ընդունակ
փորձուած ուսուցչի գործուն. Պ. Յիսկը
ասում է, թէ թուանշանների գործածու-
թիւնը մտել է մեր մէջ միայն դարա-
ւոր սովորութեամբ և նրանք կը կորց-
նեն իրենց նշանակութիւնն այն ժամա-
նակ, երբ մենք գործ կը դնենք ուրիշ
միջոցներ, այսինքն աշակերտական դը-
սանքներ... և այլն. Նիք պ. Մատինեանցի
կարծիքով, զորս է գալիս, թէ ուսու-
ցիչը թուանշան է գնում ասն պատճա-
ռով, որ չի կարողանում ուրիշ միջոցով
հետաքրքրել երեխաներին և ցոյց է
տալիս դաս տալու եղանակը. Հետա-
քրքրին այն է, որ հենց իւր առաջար-
կած եղանակով ևս պարոնը համոզում
է, որ զարգացնում թուանշանների
տեղ մի բան ևս պէտք է լինի և առա-
ջարկում է ուսուցիչների օգնականներ,
բայց թէ այդ օգնականը ինչպէս կարող
է մի ժամուայ մէջ ամենքի դասին ներ-
կայ լինել և հսկել աշակերտների կարող
ու կանոնին, այդ չի բացատրում մեր
ընկերակիցը. Մեր ուսումնարաններում
սրանից աւելի կարեւոր մտցնելը պաշ-
տօնների կան (օրինակ՝ տեսչութիւնը),
որ չեն նշանակուած նիկողոսեանի սղու-
թեան պատճառով. էլ որտեղից հնար
լինի մտցնել օգնականների պաշտօններ.
(Պարոն, մոքաւայ բան առաջարկեցէք
միթէ մեր հայերին չէր ճանաչում.)

Պ. Մատինեանցը անբաւական է մեր
աշակերտներից, որ նրանք պատիւա-
րակաւ չեն, ուրիշ խօսքով, աւելի
պարզ ասենք, այն չըջանից չեն, որ

ցանկալի էր ունենալ. Այդ եթէ այդպէս
է, ապա պարոնն ինչպէս է Գերմանի-
ային օրինակ բերում, երբ մենք, հայե-
րիս զարգացան կենքը դեռ հարկւր
տարիներով ուշ ապրելով գերմանա-
ցիներին զարգացան կենքից, գեր-
մանացիներին աշակերտներին հետ համե-
մատաբար աւելի յետադիմ աշակերտներ
ենք տալիս զարոյց. Մենք պէտք է աչքի
առաջ ունենանք, որ գերմանացոց գի-
տութիւնը, փիլիսոփայութիւնն ու գրա-
կանութիւնը զարգացել է այլ սկզբունք-
ների վրայ՝ ուրիշ տեսակ պարարտած
հող ունենալով և թէ այն բոլորը, որ
նպատակաւորմար է գերմանացիների
համար, կարող է մեզ բոլորովին չար-
մարուել. Մենք չը պէտք է մոտանանք,
որ մեր երեխաներին չըջապատող հան-
գամանքն այլ է, գերմանացիներին,
Ֆրանսիացիները կամ անգլիացիներն
այլ. մեր սովորութիւնները, զարգացա-
րները, նոյն իսկ չըջապատող բնութիւնն
երեխաների վրայ, իսկ նրանցը այլ...
Այդ բոլորն աչքի առաջ ունենալով,
զարմանալի չէ, որ գերմանացի մի
գիտնական թուանշան չէր գործ գնում.
Գերմանիայից մենք կարող ենք վերցնել
ուրիշ տեսակ օրինակներ, օրինակ՝ նը-
րանց հայերնասիրութիւնը, սէրը դէպի
իրենց ազգայինը, ձգտումը դէպի ու-
սումը, բայց թէ թուանշաններ գնում են
այնտեղ թէ չեն գնում (այն ևս միայն
կան ուսումնարաններում), այդ մեզ օր-
նակ չի կարող լինել, ինչպէս օրինակ
չի կարող լինել Ամերիկայի կողմը, որ-
տեղ աւարտման վկայական անգամ չեն
տալիս:

Լուսաւոր երկրներում ուսումն ամե-
նակարեւոր բանն է համարում մարդու
համար. իւրեք անգամ ծնող պարտք է
համարում իւր որդուն կրթիւ ազգային
հոգով, իսկ մեզանում ինչպէս ինքը պ.
Մատինեանցը խոստովանում է, ձեռնե-
րը տալիս են երեխաներին նրանց չա-
րութիւնից ազատուելու համար, ուրեմն
այդ երեխաները ոչ միայն հետաքրք-
րուելու բան պէտք է գտնեն զարգացում
այլ և իւրախոսանք և մրցանակ, որով
կարողանան դիմահետել աշխատանքը և
պէտք այնպիսի գրութեան մէջ գնել ե-
րեխային, որ նա հասկանայ, թէ ուսում-
նարան մանկու օրից՝ պէտք է լինի
իւր կենքը, սէր ցոյց տալ դէպի մի
այնպիսի աւարկայ (ուսումը), որի մո-
տին մինչև այդ օրը գաղափար անգամ
չունէր. Ուսուցչի հեղինակութիւնը, մեզ
կարծում ենք, չի էլ այդ գործում. պէտք
է գտնել այն տեսակ միջոց, որ երեխա-
ներին խրախուսի, մրցում առաջ բերէ,
եւ յիշում են, աշակերտ ժամանակ ու-
սումնարանում մտադրում էին մտցնել
սովեայ տախտակ, որի վրայ տղան
գրուէր լաւ առաջադիմութիւն ցոյց
տուող աշակերտների անունները—և այդ
տուրն այնպիս գրգռիչ մեր սէրը դէպի
ուսումը, ըստ այնի և աշխատանքը, որ
մի քանի ժողիւր ևս սկսեցին իրենց դա-
սերը պատրաստել. Թուանշաններն ու-
նին այն նշանակութիւնը, որ աշակերտի
վրայ գործում են զարգացողական սպառ-
ութիւն:

Նիք հոգեբանութեան մէջ մենք պա-
տահում ենք թէ այն ամենն է թուանշան
մարդու վրայ տպաւորութիւն, ինչից
մարդս զգացում է. Արդ՝ եթէ ցանկա-
նում ենք, որ երեխան իւր չըջանից
ոտը դնի աւելի բարձր աստիճանի վրայ,
զգայ և ըմբռնի գերազանց, բարձր,
վերացականը, պէտք է նրա հոգուն տանք
տպաւորութիւն գործող միջոց, և այդ
միջոցն առ այժմ գտնում ենք թուանշա-
նների գործածութեան մէջ. Այդ բոլորն
արդէն հասկացել են օրինաւոր ուսում-
նարանները և եթէ մի քանի ուսուցչե-
ր, որ իրենք, հաւատացած ենք, դը-
նում են թուանշաններ, բայց ուզում են
իրեն նովատորներ (թուանշանները բար-
ձրու գործում) մի նորութիւն մտցնել,
այդ հաղիւ թէ նրանց աջողի, մինչև որ

մեր աշակերտների դատարարութեան
մակերկրորդ. չբարձրանայ ցանկալի ա-
տիճանին:

8. Սուրբեան

ԹԵՐԱԿՑՈՒԹԻՆՆԵՐ

ԴԵՐԵՆԵՐ, 12 մայիս. — Թերթիկ 61
համարում տպուած մի թղթակցութիւն
նը բաւական վերաւորել էր մի քանի
ներին.— Վերաւորել էր միմիայն նրա
համար, որ երեխաները չէ բռնել ճշմար-
տութիւնը կարգաւ...

Չարմանալի բան է, համ ուզում են զեղ-
ծուներն անել, համ էլ ուզում են, որ ի
րենց զեղծումները ծածկուին, որպէս զի
պզտոր ջրի մէջ ձուկ որսան. Ճշմարիտ
թղթակցի պարտականութիւնն է գրել
այն, ինչ որ կայ, առանց աշատութեան
և առանց կողմնադատութեան. Մենք ու-
րախ կ'լինինք, որ մեր գրածի դէմ հեր-
քում երեւայ, որով մենք միջոց կ'ունենանք
մեր սխալն ուղղելու, հրապարակով նե-
րողութիւն խնդրելու և կամ, հակառակ
զեպրում, ինչպէս ասում են, պակասն էլ
լրացնելու և Էւալդ ամեն ծաղիկը բա-
նալու ընթերցողի առաջ:

Անաշու թղթակցից ինչպէս կարող է
լուի և հրապարակով չըրողը, որ մի
երկու մարդ, որոնք ազգային գործերը
հաշուել են վերցրել, մի համախօսական
թուղթ ձեռնարկ առած, չըջնցում են
փողոցի փողոց և խանութի խանութ
և ստորագրութիւն են հաւաքում մի այն-
պիսի անձաւորութեան բաժանայ ձեռ-
նագրել տալու, որին ոչ ոք չէ ճանա-
չում և որի դիմը Դերենդից մօտաւ
բաղկւ 1,300 վերստ հեռու է...

Այդ մարդկանց յայտնում են, որ Բիւ-
պէս կարելի անձամբ անձի համար
տարադրել և պատասխանատուութիւն
յանձն առնել... Ստորագրել տուողները
հաւատացնում են, որ նոր քահանայացուն
(իրենք էլ չէին տեսել) «Շտապալին է...
Խորեանցին է...» և այդպիսով ստորա-
գրութիւններ էին որսում:

Չարմանալի է, որ այդ մարդիկ ձիւտ
նոյն գովաւորում էին մի համախօսական
թղթով ձեռքն առած մի քանի տարի
առաջ ստորագրութիւն էին հաւաքում
արդէն եղած քահանայի համար և այժմ
առաջին քար խփողներն իրենք են...

Մարդ որքան անձնապատասխան պիտի
լինի, յանդիմանութիւն ունենայ ձեռնա-
մուտ լինելու մի այնպիսի գործի որ
կրկապէս անհատի գործ չէ, այլ ընդհան-
րութեան. Խեղք և բանիմաց մարդը, որ
վերք ի շատ անձնաւորութիւն ունի,
չէ կարող համաձայնիլ քահանայութեան
հարցի նման նուրը հարց իւր քմաց հա-
մաձայն լուծել տալու համար ամեն մի
անկերակ միջոց գործ գնել և այդպիսով
սպառնալով գործի ամբողջ ծանրութիւն
էլ իւր վրէժն առնել:

Առողջ դատողութիւնը և օրէնքը պի-
հանջում են, որ քահանայական հարցը
լուծուի Ժողովի, այսինքն մի այնպիսի
տեղ, որտեղ հաւաքուած են այն ծիս-
կանները, որոնց համար ձեռնադրուելու
է քահանայ:

Քահանայական հարցում պատասխա-
նատան պիտի լինին ծիսականները և ոչ
մի քանի մարդիկ, որպէս զի ապագա
յո՛ւմ այդ մարդիկ հնար ունենան ազա-
տուելու ծիսականի երկ ձեռն յանդիմանու-
թիւններից:

Այսօր, ո՛վ ուզում է լինի, քաղաք-
ցիներէից ոչ միւր իրաւունք չունի, որ
կամ նրա համար համախօսական ստորա-
գրել տուու առանց ընդհանրութիւն
միջնաւորութեան և ըստ ամենանի հաբ-
քը պարզուի:

Միակամեղից ժողով պիտի գումարուի,
որտեղ պիտի լուծուի թէ քահանայացուի
և թէ աղբիւրների մասին... Այդ ժողո-
վում ու՛ր յարմար լինեա՞ծու ունի
պէտք է առաջարկէ ժողովին յայտնե-
լով լինեա՞ծու թէ արժանաւոր և թէ
պակասաւոր կողմերը, որպէս զի ծիսա-

*) Ինչ, ձեր երկրում կտակողի վերջին
կամբը—կտակը չկատարելը և անբա-
րեկողճուրկեանը ազդին կտակով թողա-
ղոյն յափշտակութիւնը—«իւշ» է միայն
նչ դատապարտել և չարաչար պատժել

Թէ՛նք է վերաբերում իւր խօսքը, մինչդեռ խնդրել հենց դրանում է կայանում է:

Միևնոյն ժամանակ «New-York Tribune» թերթի մէջ էլ նոյն Մակ Արնլիի մաքային օրէնքի մասին քննութիւն է լոյս տեսել, որ Րիդի յայտնածներին բոլորովին հակառակ հետեւեալներն է դուրս բերում, և ինչպէս յիշեալ օրէնքի հետեւեալ, մասնացոյց է անում այն զգալի վնասներն և մինչև անդամ ծանր վնասներ, որ այդ օրէնքը սպառնում է անգլիական մի քանի արդիւնաբերութիւններին, նոյն կործանիչ արդիւնութիւնն ունի այդ արդիւնաբերութիւններին համար նաև Միացեալ-Նահանգներին և Բրազիլիային միջև հաստատուած դաշնագիրը, որ Մակ Արնլիի օրէնքի մի տեսակ չարտադրութիւնն է հանդիսանում Վերոյիչեալ թերթի մասնացոյց է անում է այն հանգամանքը, որ բրազիլական դաշնագիրը, որի գործութեամբ ամերիկական ապրանքներին անգլիական ապրանքներից 25% պակաս մաքս է նշանակուած, Լանկաշիրում խիստ անհանգստութիւն և պատճառելի Այդ դաշնագիրն անխուսափելի կերպով պէտք է ազդէ Մեծ Բրիտանիայից Բրազիլիա արտահանուող ապրանքների վրայ, որոնք մինչև այժմ ամեն տարին միջին թուով 31 միլիոն դոլարի էին հասնում: Եւ ուստի անհիմն կարելի չէ համարել այն քննադիրը, որ Լանկաշիրի բաւարակագործարանատէրերը տուել են լորդ Սոլսբերիին և որին միացել են նոյնպէս լորդ Հարթֆորդտոն ու Չեմբերլէնը, որպէս զի կառավարութիւնը հոգս քաշէ անգլիական արդիւնաբերական շահերը պաշտպանելու: Մինչդեռ Մեծ Բրիտանիան ոչինչ կարող չէ անել այս ուղղութեամբ, որովհետև բրիտանական ազատ առևտուրը կառավարութեանը զրկել է զաշնագրի հաստատութիւնն որ և է աւտոմոթիւն ունենալու միջոցից: Մորթը, մազը, բուրդը և բրազիլական համարեալ բոլոր բերքերը ներկայումս Անգլիայում արդէն ազատ են մաքսից: Բացառութիւն կազմում են միայն սուճը, կակածն և ծխախոտը, բայց դրանց ներմուծումն Անգլիայում այժման աննշան է համեմատած Միացեալ Նահանգներում եղած ներմուծման հետ, որ ի՞նչ ազատ թող տրուէր դրանց ներմուծումը Մեծ Բրիտանիայում, դրանից Բրազիլիային համար ոչ մի օգուտ չէր լինել: Իսկ որպէս զի Բրազիլիան վերջինս չլրի, սրա դէմ Մեծ Բրիտանիան որ և է միջոց կարող չէ ձեռք առնել: Գրութիւնն այսպէս լինելով անգլիական խոշոր ֆիրմաներն և բրիտանական ամենից նշանաւոր գաղթականներն անհրաժեշտ կարեւոր են տեսնում, որ Միացեալ-Նահանգների հետ սիրայօժար համաձայնութիւններ կայացնեն, որովհետև Ամերիկայի հետ առևտուրը նրանց աւելի օգուտ է բերում, քան թէ մի որ և է ուրիշ պետութեան հետ ունեցած առևտուրը:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Օտարերկրեայ քաղաքները զանազան մանրամասնութիւններ են հաղորդում Ռուսիային Վարդա թաղաւորի մօտերը կատարուած 25-ամեայ յօրհանգի մասին, որոնցից երկուսն էլ թէ հասարակութիւնն ինչ կարծիք ունի այդ զէպի մասին Այսպէս, օրինակ, «Vointsa Nationala» քաղաքը բոլորովին լուսեման է տալիս այդ զէպը, իսկ «Adeveral» քաղաքը յօրհանգի օրը լոյս տեսաւ սև թղթի վրայ սպիտակ տառերով տպուած, որի մէջ մի յօդուածով ապացուցուած էր, թէ այդ օրը մի խոյտաւակ օր է Ռուսիային համար: Առհասարակ զերմանական և աւստրիական քաղաքներն այժմ գտնում են, որ մայիսի 10-ի հանդէսը այնքան էլ չէր համարուած:

նում այն չքեղութիւններն, որ սպասում էին, ի նկատի ունենալով Վարդա թաղաւորի երկրին և ժողովրդին արած խիստ մեծ ծառայութիւնները: Յիշեալ քաղաքները խոստովանում են, որ ժողովուրդը մեծ մասամբ ներկայ թաղաւորական տան թշնամի է, և դրա պատճառն իբր թէ այն է, որ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը Ռուսիայում իրեն թագաւորին է վերադրում նրա միջնորդների բոլոր ոչ-ժողովրդական գործերն ու կարգադրութիւնները:

— Ռուսիական կառավարութիւնը վերջապէս մերժել է բուլղարական կառավարութեան պահանջը Բելգի սպանութեան համար մեղադրուող Բիզուլին և Նոթարովին Բուլղարիային վերադարձնելու, և նրանց Ռուսիայի սահմանն է ուղարկել: Մերժումը նրանով է պատճառաւորուած, թէ յիշեալ անձերի ուղարկել յանցաւոր լինելու մասին ապացոյցներն անբաւար են:

— «Times»-ի Բելգրադի թղթակիցը խօսակցութիւն է ունեցել Բիստրիչի հետ, որի խօսելով Բուլղարիայում եղող դիտարկան պատրաստութիւնների մասին, ասել է, թէ Սերբիան բոլորովին մտադիր չէ պատերազմել: Սերբիայի զէպի Մակզոնիան ունեցած ձգտումները բոլորովին պատրաստակ են, և այդ խնդիրը Ներպան պէտք է վճռէ: Վերջին երկու տարիները մինչև թագաւորի կատարեալաւոր դառնալը Սերբիայի ներքին զարգացման կը նուիրուեն, և Սերբիան խոյս կը տայ հարեւանների հետ մի որ և վճռուեն Նալուց:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջին «Miserables»-ը և միւս գրութիւնները վերջին հինգ տարում առաջինը երկու հրատարակութիւն է ունեցել, իսկ վերջինները — հինգ հրատարակութիւն և 5 տարուայ ընթացքում վաճառուած են 7,418,368 ֆրանկի: Այսինքն Հիւզոյի գրութիւնները տարիական միջին թուով վաճառուած են 1,483,373 ֆրանկի:

Հեռախօս և խոսքի արտաբերութիւն: Մի հնարիչ վերջերքս Հոուդի պայայց հրաման է խնդրել մի գործիքի համար, որի միջոցով հիւանդները կամ ծոյկերը կարող են իրենց բնականաբան լսել պատարագը: Այս գործիքը շատ նման է Պարիզի թատրոններում հաստատուած հեռախօսներին: Հնարիչն աւելացնում է, թէ այդ գործիքը կարող է ինքը խոստովանեցնել ինչպէս հիւանդ և ծոյկ նոյնպէս և առհասարակ բոլոր հաստացեալներին իրենց բնականաբան, առանց անհանգիստ անելու խոստովանալով:

Ամերիկայի բարձր: Մի ամերիկացի տիկին Զիկազոյում ուսումնարան է բաց արել, որտեղ կանանց հետ ազատ և համարձակ վարուելու ձևեր է սովորեցնում այն երիտասարդներին, որոնք կանանց յիշատակ ամաչում են: Սերբիայի ներքին կամ նրանց, որոնք ուղում են սիրահարուել, յիշեալ տիկինը խորհուրդներ է տալիս առանձին վարձատրութեամբ:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԵՌԱՌԻՐՆԵՐ (Հեռախօսային գործադրութեան)

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐ, 27 Ֆայիս: Թագաւորանքը ուրբաթ օրը շոգեւնաւով ճանապարհուեց Սուեզան: չինիւղ, Սուեզաչի և Ուսուրիի վրայով:

Հերցոգ Նիկոլայ Մաքսիմիլիանովիչ Լէխտենբերգսկու ալին՝ զբոսահի նաղեժդա Սերգէեւնա Բոգարնէն վախճանեցաւ:

ԹԱՐԱԳՐԻ-ՀՐԱՏԱՐԱՐԿԻՆ՝ ՍՊԱՆԻԱՐ ՍՊԱՆԻԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Թէև անցեալ տարի Ձեր պատուական քաղաքի միջոցով յայտարարեցինք

ի գիտութիւն հասարակութեան, որ մեր հոգևոր հովուութեան յանձնուած Դաւանա թեմի Մէյսարի հայ գիւղն անհրաժեշտ կարևորութիւն ունի բանիւրուն քահանայի, որը միանգամայն վարէր նոյն գիւղի ուսումնարանի ուսուցչի պաշտօնը, սակայն մինչ ցարդ զոյն կարիքը վերացած չլինելով՝ դարձեալ խնդրում ենք Ձեր քաղաքի Տեղեկատուի բաժնում մեր կրթութեան երիտասարդութեան ուղղութիւնը հրաւիրել այս հանգամանքի վրայ: Սոյն պաշտօնը կը վարձատրուի 500—600 ր. առհիով, որից 300-ը ուսումնարանից, իսկ մնացեալը և ձրի բնակարանը ժողովրդականների կողմից:

Աւելորդ չենք համարում յայտնել, որ ուսումնարանի 300-ական բուքլին յատկացրուած է Բագուի Հայոց Մարդասիրական ընկերութիւնից, քահանայ ուսուցչից պէտք է լինի արտօնուող և ընդունալ միջառնան միջանկար ուսումնարանի բոլոր առարկաներն աւանդելու:

Այլ և սոյն թեմի Բիւրուար գիւղի ուսումնարանի համար, որը ապահովուած է տարեկան 300 բուքլով Բագուի Հայոց Մարդասիրական ընկերութեան կողմից և 3500 պոլոստեղ վարեալողի հարկաւոր է մի արտօնուող ուսուցչի ըստառաջին կոպարի վարձատրութեամբ, բնակարանով և ծառայով:

Յոյս ունենք, որ մեր կրթութեան երիտասարդութիւնը խոյս չի տալ գործելու ապարդիւից և արժանաւոր ցանկացողները կ'շտապեն զիմեղ մեղ յիշեալ պաշտօններն ստանձնելու համար:

Առաջնորդ թեմին՝ Միսրով Արքեպիսկոպոս, 21 մայիսի Շաժախի:

ՆԱԽԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ի Սև ծովի վրայ Բաթումից գնում են՝ Հին գշաբթի՝ երեկոյան 4 ժամին ուղիղ գծով, Նովորոսիսկի և Սուխուმი, Գարաթի՝ երեկոյան 8 ժամին, ուղիղ գծով, բոլոր նաւահանգիստներով, Սրկուշաբթի՝ երեկոյան 7 ժ. արտասահմանեան նաւահանգիստներով, Կ. Պոլսի:

Բաթում գալիս են Երեքշաբթի՝ կէս օրին մօտ, Օղեսայից, ուղիղ գծով: Ուրբաթ՝ առաւօտեան Օղեսայից ուղիղ գծով, Կերչի և Նովորոսիսկի վրայով: Կիրակի՝ առաւօտեան Կ. Պոլսից: Փոթիից Բաթում գնում են՝ Հին գշաբթի՝ առաւօտեան 8 ժ. 9-ին: Գարաթի՝ առաւօտեան 8 ժ. 9-ին: Երեքշաբթի՝ երեկոյան 7 ժ. Գոթիից Բաթում գալիս են՝ Ուրբաթ և կիրակի կէս օրից յետոյ 8 ժ. 2 ժամերը:

ԵՐԱՅՈՒԴՈՒ ԵՐԹԵԻՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ի Անդրկովկասեան երկաթուղի

Գալու թիքի քաղաք է Բաթումից, պոստ. 11 ժ. 8 ր. եր. Բագուից, « 7 ժ. 40 ր. առ. Բաթումից, մայր. ապ. 8 ժ. — ր. առ. Գանձակից, « 8 ժ. 20 ր. եր. Գալու թիքի քաղաք է Բաթումից, պոստային 8 ժ. 40 ր. առ. Բագուից, « 12 ժ. 8 ր. իշ. Բաթումից, մայր. ապ. 3 ժ. 10 ր. Գանձակից, « 4 ժ. 45 ր. առ. Գալու թիքի քաղաք է Ուղու-Աղայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր. Ուղու-Աղայից գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ. Ուղու-Աղայից գնացք գնում է և գալիս երեքշաբթի և չարաթի օրերը: Սամարղանդ գնացքը գալիս է և գնում է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը: Ի Բոստով-Վաղիկաւակից երկաթ. Վաղիկաւակից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ. Բոստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ. Բոստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ցե:

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԵՄԻՍԻ ԵՒ ՎԱՍԻԿԱՒԿԱՍԻ

ՄԻՋԵԻ

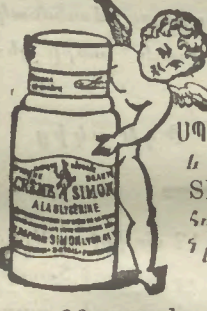
Թիֆլիսից գնում է Վաղիկաւակից Ա. Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառք

կարէտ) առաւօտեան ժամը 9-ին, գիւղերում է Մէթում և միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին համարում Վաղիկաւակից: Բ. Վեց հոգու տեղ ունեցող (օմիլի-բուս) երեկոյան ժամը 3-ին և առանց ճանապարհին զիշերելու միւս օրը երեկոյան ժամը 7-ին համարում Վաղիկաւակից:

Վաղիկաւակից Թիֆ. գալիս է. Ա. Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը (կարէտ) առաւօտեան ժամը 9-ին և գիւղերով Մէթ կայարանում, միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին համարում է Թիֆլիս:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

CRÈME SIMON (ԿՐԵՄ ՍԻՄՈՆ)

ամենալաւ հոտուած արտադրութիւն, չէ փանտում և գործ է ածուծները փափկ կանգիւր համար, ՍՊԵՏԻԱՒԵՂ, SIMON (ՈՅՈՒՆ ԵՒ CRÈME SIMON) անին միևնոյն հոտը և լրացնում են իրա ներգործութիւնը, J. SIMON

36, rue de Provence, Փարիս: Հատով ծախում է վարաւերների և արդուարդաւաճների մօտ և վերաւերում:

(M.) 14-7

Հինգշաբթի, մայիսի 30-ին, ցերեկուալ ժամը 11-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԴԱՆԻՃՈՒՄ, Մուխրանսկու տանը, նշանակուած է

ՀԱՅ ԴՐՍՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ժողովին հրաւիրում ինչպէս ակումբի անդամները, նոյնպէս և այն բոլոր անձերը, որոնք հետաքրքրուած են այս գործով:

(172) 2-1

Թիֆլիսի Հայոց հրատարակչական ընկերութեան հրատարակութեամբ լոյս տեսան հետեւեալ գրքիկները.

1. Էօհաննա Սպիրի «Վարդ-Բեյլին». գերմ. թարգմանեց Ի. Յ. գինն է 10 կոպէկ:
2. Կոմս Լ. Տոլստոյի «Աստուած գիտէ արգարն ու մեղաւորը լայց դատաստանը շուտ չի անում». թարգ. Մ. Ա. գինն է 7 կոպէկ:
3. Դ. Վալդեյերի «Հաւատարիմ Սաղիարին». հնդկական վէպ, գերմ. թարգմանեց Փ. Վարդանեան: Գինն է 10 կոպէկ: Վաճառուած են Կերոնական զբաղմանոցում:

(0-0-0) 10-10

ШОКОЛАТЪ

НАХОДИТСЯ ВО ВСЯХЪ ГОРОДАХЪ РОССИИ.

М. 36-31

ՄՏՈՒԴԻՐ ԵՄ
«ՀԱՅ ԱՅՈՒՂՆԵՐ»
Վերնագրով մի գրքիկ հրատարակելու. ուստի խնդրում եմ այն մարդկանց, որոնք մի որ և է հայ աշուղի մասին կենսագրական տեղեկութիւններ գիտեն, շտապեն ինձ հաղորդելու:
Նիւթ ուղարկողներին խոստանում ենք մի-մի գրքիկ:
Գարեգին Ջիւանի ԼԼՈՆԵԱՆ, Հասցէ՝ Александрополь, Гарегину Левонычу (Сыну Джв. вани)
(Դր.) 5-1